

Spruiten op het blad van *Gnetum Gnemon*. — Naar aanleiding van mijn korte mededeeling dienaangaande op p. 69 van dezen jaargang, vestigde Prof. BREMEKAMP mijn aandacht op een dissertatie van J. VAN BEUSEKOM, Onderzoekingen en beschouwingen over endogene callusknoppen aan de bladtoppen van *Gnetum Gnemon* L., verschenen te Utrecht in 1907, en bewerkt onder leiding van wijlen Prof. WENT, een boekje, dat overigens niet in Indië verkrijgbaar was doch waarvan ik thans inzage heb mogen hebben.

VAN BEUSEKOM had zijn materiaal uit de kassen te Utrecht, waar toen 3 ex. gekweekt werden. Een van deze vertoonde het verschijnsel vrij geregeld, de beide anderen pas na overbrenging in een vochtiger kas. Hij heeft in de oudere literatuur niets kunnen vinden en navraag te Buitenzorg en elders leidde toen tot geen verder resultaat, wel een bewijs dat het verschijnsel verre van algemeen is. VAN BEUSEKOM kon aantonen, dat het ontstaan van de spruiten een gevolg is van de steek door een schildluis, die den naam draagt van *Aspidiotus dictyospermi* MORG., een insect dat ook in de tropen algemeen verspreid is. Er verschijnen eerst uiterst kleine gele stipjes, die doorschijnender zijn dan de rest van het bladmoes. Deze met vocht gevulde blaasjes geven aanleiding tot een allengs grooter wordende verdikking van het blad, die zich verhardt en bovendien een bruine kleur gaat aannemen. Zoowel op de boven- als de onderzijde kunnen deze knobbelvormige verdikkingen zich vormen. 1-2 maanden na het eerste optreden kunnen uit de verdikkingen de scheuten reeds te voorschijn breken. Soms zijn deze spruiten vertakt. Het is VAN B. niet gelukt de spruiten tot wortelvorming te krijgen. Hij kon echter wel kunstmatig de spruitvorming teweegbrengen, nl. door het maken van fijne wondjes met een gesteriliseerde zeer fijne canule van een injectie-spuitje. Zoowel volkomen steriel als „geïnfecteerd” met het gele vocht uit de blaasjes leidde deze verwonding tot de vorming van spruiten. Hierdoor is dus bewezen dat het geenszins chemische stoffen van de luis, doch zuiver de wondprikkel is, die tot de nieuwvorming door middel van een callus aanleiding geeft. Daardoor verschilt deze vorming dan ook van een gal. VAN B. legt er nogal den nadruk op, dat tot de vorming van de adventieve knoppen normaliter alleen de top van het blad in staat is. Het door mij afgebeelde blad, waarop overigens zeer veel meer spruiten gevormd waren dan bij VAN B.'s planten, bewijst wel, dat dit niet essentieel is. Immers was bij mijn blad de top gaaf en waren de spruiten in het centrum gevormd.

VAN STEENIS.

Haliastur en zijn prooi. — Op 15 Juli nam ik ± 10 uur v.m. waar dat een groot aantal vleermuizen van een tamelijk groote soort over de Benedenstad van Batavia fladderde, schijnbaar opgeschrikt uit hun slaappleats. Een dezer dieren werd achtervolgd door een tweetal Indische Zeearenden (*Haliastur indus intermedius*), waarvan één er tenslotte in slaagde, zijn wanhopig piepende prooi in de vlucht te vangen. Ik ben noch in de literatuur, noch uit persoonlijke waarnemingen, ooit iets tegengekomen dat er op wees dat *Haliastur* ook stoot op vliegende buit.

Factorij, Batavia.

A. J. R. LONSAIN.

BOEKBESPREKINGEN

C. VAN WOERDEN — Cactussen en hunne cultuur in Nederlandsch Indië. Batavia, 1939. 105 blz., 39 fig., gecart. f. 2.25.

Deze handleiding van den assistent-hortulanus van 's Lands Plantentuin is qua opzet en behandeling der stof op dezelfde wijze ingericht als de onlangs aangekondigde „Sierboomen” van BRUGGEMAN, met dit verschil, dat thans de uitvoering aanmerkelijk is verbeterd (kunstdrukpapier). Gezien de groote liefhebberij voor deze kamer- en tuinplanten voorziet het stellig in een groote leemte. De eenigszins netelige kwestie van de cultuur en vermeerdering van de cacteeën worden vrij uitvoerig behandeld. De vele nuttige aanwijzingen en voorschriften noodden den liefhebber tot experimenteren. In het systematisch gedeelte heeft de alleszins bevoegde auteur door korte krachtige beschrijvingen de vormenrijkdom trachten te karakteriseeren, waarbij vooral aan de algemeene soorten de noodige aandacht is besteed. Enkele aanmerkingen kunnen niet achterwege blijven: het register der namen is ten onrechte als inhoud aangemerkt, de inhoud zelve is onbegrijpelijkerwijs achterwege gebleven. Voorts: van de meeste figuren is de vergrooiting aangegeven, van enkele echter niet. Op blz. 17 wordt — en dit is voor liefhebbers van sukkulentenkweek van zeer groot belang — voor trouwde leveranciers verwezen naar de advertenties, doch de eenige advertentie gaat alleen over de bloemenmest „Asef”. Het zou zeer wel op zijn plaats zijn geweest ten dienste van het publiek een lijst van dgl. adressen te geven. Wij kunnen ons trouwens niet voorstellen, dat betrouwbare adver-

tenties niet te krijgen zouden zijn geweest. Vermoeiend zijn bij het lezen de gespatieerd gedrukte Latijnsche namen; cursief ware hier beter geweest. Op blz. 61 wordt een onvoldoende beschrijving gegeven van de nieuwe soort *Hylocereus surinamensis* v. W., zonder dat de auteur deze soort elders in officieelen vorm heeft gepubliceerd. Moge dit verzuim ten spoedigste worden hersteld in een vaktijdschrift. Tenslotte had ik het aantal afbeeldingen gaarne grooter gewenscht, al kan men het VERKADE's Album met vrucht hiernaast gebruiken. Een boekje over de andere sukkulenten (vetplanten), niet tot de Cacteeën behorend, zou als derde in deze serie zeer nuttig kunnen zijn. Wij kunnen nog mededeelen, dat de schrijver ons een artikel aangaande vetplanten voor ons tijdschrift heeft toegezegd, waarin speciaal de rol, die die deze planten in de Indische Natuur spelen, zal worden behandeld.

VAN STEENIS.

C. N. A. DE VOOGD & Z. SALVERDA — Wenken voor de rimboe. (Tijdschr. Tectona dl. 32, 1939, blz. 509-536).

Hoewel in het algemeen hier slechts boeken worden besproken of aangekondigd, is hier een uitzondering op den regel gewenscht. Onder het motto „Un homme averti en vaut deux” wordt hier op zeer lezenswaardige wijze een aantal voorschriften besproken voor rimboe-werk, waarvan men zelfs op de meestal ééndaagsche excursies der afdeelingen profijt kan trekken. Achtereenvolgens worden besproken: kleeding, uitrusting, proviandeering, hygiene, organisatie van het transport, orientatie.

Het is zonder twijfel een feit, dat iedereen zoo zijn eigen methode er op nahoudt, doch een aantal dingen — doorgaans handigheidjes die weinig kosten, het is maar een „weet” — gelden voor alle veldwerk. Helaas is het drukken van deze „Wenken” ons te laat ter oore gekomen, zoodat de vereeniging geen overdrukken tegen kostprijs ter beschikking kan stellen. Het H. B. weet natuurlijk ook niet bij benadering hoe groot de liefhebberij hiervoor zou zijn. Daar een herdruk overwogen zou kunnen worden of mogelijk een tweede verbeterde druk verschijnen zal, zouden liefhebbers die prijs stellen op het bezit van de „Wenken” dit wel aan het H. B. kenbaar kunnen maken, zoodat hiermede dan tijdig rekening gehouden kan worden.

VAN STEENIS.

W. DE JONG — Fruitteelt. 2de geheel omgewerkte druk van OCHSE, Algemeene vruchtenteelt. Uitgave Volkslectuur, Batavia-C. 1939, 135 bl. 42 afb. Prijs ingen. f 1.—.

Gaarne willen wij dit hoogst nuttige werkje aankondigen. De inhoud heeft een algemeen populair oriënteerend karakter over vraagstukken, die zich bij de vruchtenteelt voordoen. Men vindt er raadgevingen in aangaande bemesten, snoeien, vermeerderen, veredelen, bestrijding van planten, grondbewerking, dunnen, plantwijdte, enz. Hoewel klaarblijkelijk bestemd voor den klein-landbouwer kunnen plantenliefhebbers en lieden met liefhebberij in tuinieren hier zeker wat van hun gading in vinden. Wie tobt met zijn vruchtentuin raadplege dit boekje.

VAN STEENIS.

TE KOOP OF IN RUIL GEVRAAGD

Gevraagd: *Jaarverslag Topographische Dienst* in Ned. Indië jaargangen 1-7 (1905-1912) en jg. 9 (1913) deel II. Voorts *Vulkanologische Mededeelingen* No. 2 (Kloet).

Voor ruil zijn beschikbaar jg. 19-21 (1923-1925), jg. 13 (1917), jg. 15 (1919).

Brieven voor ruil en prijsopgave aan Dr C. G. G. J. VAN STEENIS, Herbarium, Buitenzorg.

AANGEBODEN

„De Tropische Natuur”: Jg. 3 (1914): f. 10.—; Jg. 6 (1917), Jg. 7 (1918) en Jg. 8 (1919) à f. 8.—; Jg. 9 (1920) en Jg. 10 (1921) à f. 7.50; alle gebonden. Losse Nummers: Jg. 11 (1922): Nrs. 2 t/m 12 en Jg. 12 (1923): Nrs. 1 t/m 6 en Nrs. 8 t/m 12 à f. 0.65.

Porti voor rekening van den kooper.

Aanvragen bij R. BRINKMAN, Gombong.

Voor den meestbiedende: *Teymannia*, dl. 1-23 (1890-1912), van 1890-1904 geb., rest in afl. + bijbehorende banden. Adres: H. F. NEUMANN, Salemba Oetan 45, Batavia-C.

BERKHOUT, Boschbouwkundige beschrijving van Banka. 1894, f 0.75.

BROWN & FISCHER, Philippine bamboos 1918, f 1.—

MERRILL, Review of Blancoan species, 1906, f 0.75.

WHITFORD, The forests of the Philippines, 1911, 2 dl. f 3.50.

VRIES, H. de, Intracellulaire pangenesis. Holl. uitg. f 1.—

Vracht voor kooper. Adres: Dr C. G. G. J. VAN STEENIS, Herbarium, Buitenzorg.